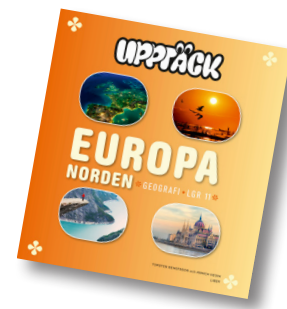

= tar upp momentet i huvudsak, kan förekomma i andra delar också.

Momentet finns i boken för att utveckla förmågor och nå kunskapskraven i geografi:

Centralt innehåll	Hello Europe!	Norden och Baltikum	Bergskedjor i Europa	Västeuropa	Vatten i Europa	Centraleuropa	Transporter i Europa	Östeuropa	Energi i Europa	Sydeuropa	Länderna	Jämförelser verktyg
Livsmiljöer	översikt över processer som påverkar jordytan	inlandsisen som skapar bl.a. fjordar	exogena krafter så som mekanisk vittring	människors markutnyttjande i regionsbeskrivningen och i avsnittet Europas första fabriker	förändringar som beror på tidvatten, konsekvenser av vattenbrist	konsekvenser av översvämningar i regionsbeskrivningen	hur transportsektorn påverkar landskapet	hur mänsklig aktivitet kan göra stäpp till odlingsmark och hur naturens krafter påverkar tundran	hur landskapet påverkas närmänniskan utvinnet energi	hur natur och människor anpassat sig till en varm torr miljö vid det salta Medelhavet		se t.ex. jämförelser mellan länder, s. 80 s. 114
Jordytan och på vilka sätt den formas och förändras av människans markutnyttjande och naturens egna processer. Vilka konsekvenser får detta för människor och natur.	sambanden mellan klimat, natur och befolkning i Europa											
De nordiska och övriga europeiska natur- och kulturlandskapen. Processen bakom deras utmärkande drag och utbredning.	särdragen i Europas natur- och kulturlandskap med avseende på klimat, naturtyper, resurser, befolkning	särdragen i Nordens natur- och kulturlandskap präglade av bl.a. sitt nordliga läge	Europas bergskedjor och dess skilda karaktärer	särdragen i Västeuropas natur- och kulturlandskap präglade av bl.a. närheten till Atlanten		särdragen i Centraleuropas natur- och kulturlandskap präglade av bl.a. höga berg och betydelsefulla floder		särdragen i Östeuropas natur- och kulturlandskap präglade av bl.a. tundra och stäpp		särdragen i Sydeuropas natur- och kulturlandskap präglade av bl.a. Medelhavet, macchia och värme	varje lands särdrag avseende natur- och kulturlandskap	tabeller över markanvändningsom avslutar varje region.
Europas naturresurser, var de finns och vad de används till. Vattnets betydelse, kretslopp.	naturresurser i Europa	Nordens naturresurser	bergskedjor i Europa	Västeuropas naturresurser	vattenförsörjningen, vattnets kretslopp, vattnets fördelning	Centraleuropas naturresurser		Östeuropas naturresurser	energi källor och behov i Europa	Sydeuropas naturresurser	varje lands särdrag avseende på naturresurser	faktarutor i länder
Fördelningen av Norden och övriga Europas befolkning samt orsaker till fördelningen och konsekvenser av.	tabell, karta och text om befolkningen	tabell, karta och text om befolkningen		tabell, karta och text om befolkningen		tabell, karta och text om befolkningen		tabell, karta och text om befolkningen		tabell, karta och text om befolkningen	hur befolkningen är fördelad i respektive land	tabeller i varje region. Jämförelser mellan länder s. 80, s. 114
Geografins metoder, begrepp och arbetsätt	namngeografi i Europa	Norden och de baltiska staterna	Europas bergskedjor, namngeografi	Irland, Storbritannien, BeNeLux, Frankrike	Europas vatten, namngeografi	Tyskland, Polen, Tjeckien, Slovakien, Schweiz, Österrike, Ungern		Ryssland, Vitryssland, Ukraina, Moldavien, Rumänien, Bulgarien, Turkiet		Portugal, Spanien, Italien, Grekland, Slovenien, Kroatien, Bosnien & Hercegovina, Serbien, Kosovo, Alb, Montenegro, Maked.	viktiga orter, öar, vatten, berg i respektive land	
Namn och läge på Europas länder samt viktigare öar, vatten, berg, regioner och orter.												
Kartan och dess uppbyggnad med färger, symboler och skala. Topografiska och tematiska kartor.	politiska karta, befolkningskarta, klimatzonkarta, miljöterrängkarta	miljöterrängkarta, karta över befolkningsfördelning	topografisk karta över Europas bergskedjor	topografisk karta över befolkningsfördelning	tematisk karta över Europas floder	topografisk karta	bildkarta över transporter och produktion	miljöterrängkarta	satellitfoto	topografisk karta	länderkartor som visar miljöterräng	jämföra kartor se s. 20, s. 30, s. 65
Insamlingar och mätningar av geografiska data från närområdet. Fältstudier för att undersöka närmiljön.												
Centrala ord och begrepp som behövs för att kunna läsa, skriva och samtala om geografi.	t.ex. naturgeografi, kulturgeografi, läge, ekonomi, infrastruktur, naturresurser, klimat	t.ex. fjord, glaciär, magma, naturreservat, malm, offentlig sektor, geografi		t.ex. polder, urbanisering	t.ex. sötvatten, saltvatten, grundvatten, ebb och flod	t.ex. naturresurser, alper, turistnäring	t.ex. exportera o importera, transportmedel	t.ex. permafrost, tundra, stäpp	t.ex. energi, energikällor, fossila bränslen	t.ex. macchia, medelhavsklimat, vattenbrist, turistnäring, folkgrupp	t.ex. statskick, valuta, naturresurs, huvudstad, läge	semodell för jämföra regioner och länder med begrepp s. 6
Miljö, människor och hållbarhetsfrågor	förklaring till begreppet hållbar utveckling se s. 7	naturreservat som ett sätt att skydda vår miljö		problem kring ökad trafik i städer, och lösningar för detta	problemen kring att fler länder delar en flod	kolsom naturresurs och konsekvenserna av detta	hur olika transportslag kan påverka miljön	problem kring stordrift av naturresurser och konsekvenserna	val av energislag, hur vi kan använda mindre energi i vardagen	problem med torka och ökad turistnäring i Sydeuropa under sommaren		
Hur val och prioriteringar i vardagen kan påverka miljön och bidra till en hållbar utveckling.												
Ojämliga levnadsvillkor i världen (utbildning, hälsovård och naturresurser) samt orsaker till detta.	flyktingar, orsaker och konsekvenser av människors skilda levnadsvillkor							skilda levnadsvillkor i länder som t.ex. Rumänien				

Historiska inslag i Upptäck Europa geografi

Boken tar upp några viktiga historiska händelser som fortfarande påverkar levnadsvillkoren i dag i Europa.

Moment	Norden och Baltikum	Västeuropa	Centraleuropa	Östeuropa	Sydeuropa
Andra världskriget			En bakgrund till varför Europa ser ut som det gör politiskt.		
Sovjetunionen och de baltiska länderna	Historisk bakgrund till levnadsvillkoren i de baltiska staterna				
Europas industrialisering		Hur det moderna industrisamhället växte fram			
Sovjetunionen och östra Europa				Hur Europas stater är påverkade av att vara f.d. sovjetiska stater	
Krigen i Jugoslavien					F.d. Jugoslavien och problematiken kring detta.
Romariket					Europas vagg.

TIPS till geografiundervisningen!

- Ge konkreta exempel på hur människor i olika länder påverkas idag av det som tidigare hänt i historien.

Ämnesspecifika förmågor i geografi:

- analysera hur naturens egna processer och människors verksamheter formar och förändrar livsmiljöer i olika delar av världen,
- utforska och analysera samspel mellan människa, samhälle och natur i olika delar av världen,
- göra geografiska analyser av omvärlden och värdera resultatet med hjälp av kartor och andra geografiska källor, teorier, metoder och tekniker, och
- värdera lösningar på olika miljö- och utvecklingsfrågor utifrån överväganden kring etik och hållbar utveckling.